

Valeriia Donia
Zaporizhzhia National University
Professional Preparation of Polish Language Translators
in Ukrainian Higher Educational Institutions

This article describes and analyses the situation with educational and professional programmes of Ukrainian higher education institutions for training Polish language translators.

Key words: *education in Ukraine, Polish language translators, educational and professional programmes.*

Настечко С. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Орлова О. В.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3296>

**Типологія наукових досліджень із зарубіжної літератури в системі
Малої академії наук України**

Концепцією НУШ визначені нагальні завдання, які слугують трансформації освіти відповідно до викликів сучасного світу. Одна з них – розвиток теоретичних і практичних умінь дослідницького пошуку, формування природничо-наукового світогляду за допомогою активних методів навчання, формування здатності до творчо-пошукової діяльності (“Державний стандарт базової середньої освіти”, 2020). Написання наукових робіт для конкурсів Малої академії наук України – один з дієвих шляхів розвитку творчої та наукової діяльності старшокласників, який набуває широкої популярності серед учителів та учнів старшої (профільної) школи. Процес роботи над науковим дослідженням, етапи захисту роботи потребують сучасного аналізу, зокрема в період, коли старша школа переходить на принципи та засади Нової української школи.

Дослідницька діяльність старшокласників – один з провідних методів навчальної діяльності, який удосконалює вміння аналізувати наукову літературу з предмета, працювати з довідниковою та художньою літературою, вчить логічному викладу теоретичного матеріалу та власних напрацювань і висновків, сприяє виробленню навичок літературного аналізу, дослідженню теоретичних та мистецьких явищ у єдності форми та змісту, а також розвиває творчі та комунікативні здібності. Дослідницька діяльність є вищою формою самоосвіти та саморозвитку, оскільки вимагає систематичної роботи над певною темою, занурення в наукову літературу та самостійного пошуку новизни досліджуваної проблеми та практичного її застосування. Як зазначає О. Ісаєва: “Наукова робота з літератури, підготовлена в системі МАН України – це творча наукова робота учня, яка виконується самостійно і базується на знаннях, уміннях і навичках, здобутих під час шкільного та позашкільного вивчення літератури” (Ісаєва, 2006, с. 42). Полтавське територіальне відділення МАН у секціях літературознавства – одне з потужних в Україні. Починаючи з 2010 року юні науковці-переможці обласних конкурсів-захистів посідають призові місця на III Всеукраїнському

етапі конкурсу-захисту. Можна говорити про полтавську наукову школу підготовки наукових робіт старшокласниками, оскільки науковці Полтавського національного педагогічного університету здійснюють загальне керівництво секцією зарубіжної літератури в системі МАН.

Тематика наукових робіт полтавських манівців поділяється на аналітичні, коли робота побудована на оригінальному аналізі художнього твору або декількох творів, спрямована на дослідження стилістичних, жанрових, поетикальних особливостей; зіставлення різних творів, порівняння оригіналу і перекладу тощо. Наприклад, дослідження С. Чертіхіної “Авторські та перекладацькі інтерпретації безкінечності у творі Міхаеля Енде «Нескінченна історія»” (2021 р.), А. Кухар “Романістика Харукі Муракамі в дискурсі метамодернізму» (2023 р.), Єрмакової С. “Бінарна опозиція «свій / чужий» у творах Емманюеля Шмітта «Дитя Ноя» та Ребекки Кван “Вавилон. Прихована історія»” (2024 р.) тощо. Слід відзначити, що саме аналітичні роботи відповідають вимогам до наукових учнівських робіт, адже у них поєднуються теоретичний аспект літературознавства з самостійною текстуальною роботою автора роботи, з пошуком ознак чи прикладів визначеного філософського, світоглядного чи поетикального ракурсу.

Біографічні чи краєзнавчі дослідження є цінними в ході вивчення зарубіжної літератури, вони викликають інтерес учнів, винайдені матеріали можна яскраво візуалізувати. У роботі М. Страшко “Міфологічні купальські образи у творах М. Гоголя” (2020 р.) місцевий матеріал святкування купальських свят на Куликівщині Полтавської області тісно пов’язаний з роботою аналітичною, з аналізом кольористики гоголівських образів. Здебільшого краєзнавчі роботи мають описових характер, де систематизуються окремі факти життя та творчості письменника: “Життя і творчість Р.-М. Рільке полтавського періоду” або “Літературний Кременчук” (роботи 2019 р.).

Подібними до біографічно-краєзнавчих робіт є роботи історичного характеру, де висвітлюються та оцінюються історичні факти, події, передбачення. Наприклад, дослідження Н. Лабунця на тему: “Окремість та подібність серединної землі до реального світу за романом Дж. Р.Р. Толкіна «Володар перснів»” (2021 р.).

Інтермедіальні дослідження передбачають аналіз художньої літератури творів у зіставленнях з творами образотворчого, музичного, театального, кіно- та телемистецтва тощо. Наприклад, дослідження Є. Богун на тему: “Інтермедіальні аспекти казки Р. Дала «Матильда»”, де предметом дослідження були кінематографічні та музичні інтерпретації твору англійського казкаря ХХ століття.

Слід виокремити наукові роботи компаративного характеру, коли зіставляються твори письменників різних національних літератур, зокрема української та зарубіжної. Прикладом такої роботи є дослідження творів польської письменниці Й. Ягелло та української авторки Д. Матіяш “Марта з вулиці святого Миколая”, об’єднані темою підліткових проблем та елементами літературного детективу. Загалом, наскрізні образи, мотиви, хронотопи є продуктивною темою робіт з літератури, що дозволяють зробити оригінальні

висновки теоретичного та художньо-зображального змісту. Такими роботами були дослідження образу лиса в літературних казках, мотиву влади паперів над людиною, образ світового яйця, концепт лицарства тощо.

За останні три роки кількість переможців постійно зростає, на секціях української літератури, зарубіжної літератури, літературної творчості, фольклористики та кримськотатарської гуманітаристики перемагають учасники з Полтавщини. Так, у 2023 р. призові місця вибороли А. Кухар (зарубіжна література), керівник – учитель Полтавського ліцею № 17 Н.В. Солоп; С. Єрмакова (секція “Кримськотатарська гуманітаристика”), С. Самборська (секція “Літературна творчість”), керівник – учитель Кременчуцького ліцею № 4 О.В. Пропастина.

Дослідницька діяльність залишається однією з прогресивних форм навчання в сучасній школі, оскільки заснована на принципах доступності, природності, наочності, критичного мислення та самостійності. На уроках зарубіжної літератури в старших класах є доречним застосування пошукової роботи у формі дослідницького практикуму, проблемних завдань, демонстрації, практичної роботи, навчального експерименту, проєктної діяльності. Цілісна наукова робота в системі Малої академії наук України – це результат систематичної роботи вчителя в класі як колективної діяльності, так і індивідуальної роботи з окремим учнем.

Література

Державний стандарт базової середньої освіти (2020). Відновлено з <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.

Ісаєва, О. (2006). Методичні рекомендації щодо підготовки і написання наукових досліджень із літератури в системі Малої Академії наук України. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*, 10, 41–46.

Приходько, О. Ю. (2006). Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості. *Українська мова і література в школі*, 2 (125), 45–51.

Слижук, О. (2022). Дослідницькі завдання в процесі навчання сучасної української літератури в Новій українській школі (с. 315–318). *International scientific conference “The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society”: conference proceedings*, July 30–31, 2022.

Sofia Nastechko

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Typology of Academic Research in Foreign Literature in the System of the Junior Academy of Sciences of Ukraine

Academic research on foreign literature is considered in the article from the perspective of working with a literary text. Analytical, comparative, descriptive works of students are distinguished as types of research activity.

Key words: *research activity, analysis, comparative analysis, intermediality.*